

Charter voor Biodiversiteit 2020 -2025

Charter voor Biodiversiteit

2020 -2025

Tussen het **Gemeentebestuur Zwevegem**,
hier vertegenwoordigd door Marc DOUTRELUINGNE, burgemeester,
Jan VANLANGENHOVE, algemeen directeur enerzijds,
en **Natuurpunt vzw**, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen
en haar lokale **Natuurpunt-afdeling Zwevegem**, hier vertegenwoordigd door
Bavo Declercq, voorzitter en Magda Callens, secretaris anderzijds,
wordt hierna volgende '**Charter voor Biodiversiteit in Zwevegem**' afgesloten.

Met dit charter reikt Natuurpunt vzw de hand om dringend en effectief – in praktijk en op het veld – samen te werken om het verlies van biodiversiteit terug te dringen, ook in onze gemeente. Het baseert zich op de internationale verdragen van de VN-duurzaamheidstop in Johannesburg in 2002, de biodiversiteitsconferentie in Nagoya in 2010 en brengt het Europees natuurbeleid in de praktijk.

Het charter legt de prioriteit bij de meest bedreigde en kwetsbare ecosystemen, met hun leefgebieden en soorten, waarvoor onmiddellijk beleidsmaatregelen en acties ter behoud en herstel nodig zijn.

Het samenwerkingsverband baseert zich op 4 punten

kennis
communicatie
betrokkenheid
concrete actie

samenbrengen van gegevens
tussen partners onderling en naar het grote publiek toe
stimuleren van doelgroepen en middenveld
behoud en herstel van leefgebieden en soorten

Plaats: Zwevegem

datum: **nader te bepalen**

Voor het gemeentebestuur Zwevegem

Voor Natuurpunt Zwevegem

Marc Doutreluingne, burgemeester

Bavo Declercq, voorzitter

Jan Vanlangenhove, algemeen directeur

Magda Callens, secretaris

De ondertekenaars erkennen dat wereldwijd, maar ook in Vlaanderen:

- de biodiversiteit¹ – en met name de samenhang van alle levende wezens (planten, dieren en mensen) in goed functionerende ecosystemen – op een onnatuurlijk hoog en verontrustend tempo achteruitgaat, en dit door toedoen van de mens, wat nog versterkt wordt door de wereldwijde klimaatverandering als gevolg van menselijk handelen.
- de aantasting van de biodiversiteit en het verlies van de ecosystemendiensten² die er door geleverd worden (water-, bodem- en voedselkringloop, regeneratie van natuurlijke hulpstoffen, beheersing van plagen- en vervuiling, chemisch- en genetisch reservoir...) onverantwoord negatieve gevolgen kan hebben voor de welvaart van mens en maatschappij op mondiale tot lokale schaal.
- de biodiversiteit en de natuurlijke leefomgeving tevens van cruciaal belang zijn voor het welzijn van mens en maatschappij en met name voor de gezondheid, de recreatie, de educatie, de (culturele) inspiratie en de keuzevrijheden.
- de biodiversiteit een kans is voor een streek en haar bevolking bijdraagt tot de leefbaarheid van de (woon)omgeving en de levenskwaliteit. De samenhang van natuur, landschap en cultuurhistorie bepaalt mee de streekidentiteit en de aantrekkingskracht voor bewoners en bezoekers (toerisme en recreatie)..
- bij het terugdringen van de achteruitgang van de biodiversiteit het noodzakelijk is dat op alle beslissingsniveaus de verschillende overheden en actoren hun verantwoordelijkheid nemen en verhinderen dat de problemen afgewenteld worden op andere regio's, continenten én op de komende generaties.
- voor de biodiversiteit niet alleen de overheden een belangrijke verantwoordelijkheid moeten opnemen, maar dat daarnaast alle actoren en gebruikers die bij de landelijke ruimte betrokken zijn, bijdragen aan het behoud en de ontwikkeling van de soortendiversiteit in de aan hen toegekende ruimte.
- acties voor het behoud en het ontwikkelen van biodiversiteit een doelgroepenbeleid vereisen waarbij de verschillende landgebruikers gesensibiliseerd en aangemoedigd worden om te komen tot een 'wise-use'-gebruik dat resulteert in de versterking van leefgebieden van de bijzondere en kwetsbare soorten (rode lijsten).

¹ Biodiversiteit is het aantal en de verscheidenheid aan levende organismen en ecosystemen die aan mekaar via een webvormige structuur ondersteunende diensten leveren zoals de voedselkringloop, en die de voorwaarden in stand houden voor het leven op aarde.

² Ecosystemendiensten = water-, bodem- en voedselkringloop, regeneratie van natuurlijke hulpstoffen, beheersing van plagen- en vervuiling, chemisch- en genetisch reservoir.

- het behoud en het herstel van de biodiversiteit op lokaal en regionaal vlak een intensief beleid vereist van bescherming en versterking van natuurgebieden, en dit in samenhang met het gehele landschap. Tevens moet een milieukwaliteit van zodanig hoog niveau vooropstaan dat tevens aan de voorwaarden voor kwetsbare soorten (rode lijst) voldaan wordt.
- om tegemoet te komen aan de nieuwe uitdagingen specifieke en voldoende kwaliteitsvolle leefgebieden als natuurgebied moeten worden uitgebouwd, ingericht en beheerd, dit om de meest kwetsbare en meest bedreigde biodiversiteit snel en op afdoende wijze te vrijwaren.
- het noodzakelijk is een beleid te voeren om de kleine natuurgebieden te ontsnipperen, te versterken en in te bedden in een netwerk van voldoende 'robuuste' natuur in een kwaliteitsvol landschap.

De ondertekenaars engageren zich om:

- actief mee te werken aan de uitvoering van het Europese actieplan met de doelstelling het verlies aan biodiversiteit te stoppen en ecosystemen te herstellen. De Europese strategie is opgedeeld in 6 hoofddoelen (<http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity>) :
 - handhaving van EU-wetgeving over vogels en habitat
 - instandhouding en verbetering van ecosystemen en ten minste 15% van beschadigde gebieden herstellen
 - aanwenden van land- en bosbouw om de biodiversiteit te bevorderen
 - duurzaam gebruik van visbestanden door wetenschappelijk bepaalde vangstlimieten te hanteren
 - bestrijding van invasieve exoten
 - grotere bijdrage van de EU aan de strijd tegen het wereldwijde biodiversiteitsverlies.
- de nodige deskundigen en betrokkenen (waaronder Natuurpunt) te horen of samen te roepen om de nodige adviezen en kennis in te zamelen voor de bijsturing van lopende en de ontwikkeling van bijkomende initiatieven inzake biodiversiteit.
- het maatschappelijk draagvlak voor de versterking van de leefgebieden en het soortenbeleid te bevorderen door gerichte communicatie met het publiek en door de betrokkenheid t.o.v. de omgevende natuur en het landschap te vergroten.
- het beleid en de maatregelen m.b.t. biodiversiteit af te stemmen en te heroriënteren op duidelijke en meetbare doelen m.b.t. leefgebieden en soorten, volgens vast te leggen prioriteiten en een concreet stappenplan (zie verder).
- voorrang te geven aan de meest bedreigde en kwetsbare leefgebieden, dier- en plantensoorten en waarbij een bovenregionale en (inter)nationale verantwoordelijkheid in het spel is. Hierbij worden de Vlaamse 'rode lijsten'³ en de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn⁴ als leidraad gebruikt, evenals de Provinciale Prioritaire Soorten.
- voor het werkgebied de bestaande gegevens over de soorten en de leefgebieden van de Vlaamse 'rode lijsten' en de Europese habitatrichtlijn overzichtelijk samen te brengen, gebruik makend van de biologische waarderingskaart, de verspreidingsatlassen en de informatie van plaatselijke deskundigen (waaronder Natuurpunt).

³ Rode lijsten geven de bedreigde status aan van planten- en diersoorten a.d.h.v. criteria als mate van achteruitgang, de totale (wereld-)populatie, het verspreidingsgebied, de populatiedichtheid of -fragmentatie.

⁴ Europese habitat- en vogelrichtlijnen bepalen dat elk land van de EU voor zijn grondgebied specifieke zones moet aanduiden waar de op Europees vlak meest bedreigde en kenmerkende fauna en flora (benoemd in bijlagen van de richtlijnen) duurzaam kan in stand gehouden worden en waarbij gestreefd wordt naar een samenhangend Europees netwerk van natuurgebieden (Natura 2000 netwerk).

- op basis van deze prioriteiten de eigen beleidsplannen (gemeentelijke GNOP's, ruimtelijke uitvoeringsplannen, beheerplannen...) actiegericht, bondig en met duidelijke doelstellingen naar soorten en habitats toe, te herwerken onder coördinatie van een deskundige begeleidingsgroep (met Natuurpunt).
- de diverse voorgestelde acties met middelen en mensen door het bestuur te laten goedkeuren. Deze acties veronderstellen een versterkte samenwerking met de doelgroepen, waaronder de natuurbeweging en andere ruimtegebruikers.
- de initiatieven ter versterking van de biodiversiteit uitgaande van burgers verenigd in organisaties van het middenveld (waaronder Natuurpunt) te ondersteunen.
- het beleid vervolgens te richten op de duurzame instandhouding van de bestaansvoorwaarden van de desbetreffende leefgebieden en soorten.

Acties in het kader van het Biodiversiteitscharter 2020 – 2025

A. Acties m.b.t. het behoud van biotopen

1. Soortenbescherming

- De gemeente adopteert de **steenuil** als doelsoort en neemt er het peterschap van op.
- De gemeente subsidieert jaarlijks de aankoop van 5 steenuilennestkasten (1 per deelgemeente), conform het GNOP (actiefiche nr. 14 soortgerichte maatregelen : 625 €/jaar).
- Natuurpunt/steenuilenwerkgroep plaatst de steenuilennestkasten en zorgt voor de monitoring.
- De gemeente adopteert de **kamsalamander** als doelsoort en neemt er het peterschap van op. De gemeente zoekt actief mee naar nieuw aan te leggen poelen.
- De gemeente adopteert **honingbijen, wilde bijen en hommels** als doelsoort en neemt er het peterschap van op. De gemeente staat in voor het aanleggen van bloemenweiden met bijenhôtels en stimuleert privétuinen om bloemenweiden aan te leggen. Ook de landbouw wordt gestimuleerd (subsidiëren) om akkerranden bijenvriendelijk aan te leggen. Natuurpunt legt eveneens bloemrijke hooilanden aan in hun gebieden. Het gemeentebestuur zet maximaal in op extensief graslandbeheer op zowel de wegbermen als de klassieke gazonstroken.
- Ook particulieren en landbouw worden gestimuleerd om pesticidenvrij te werken.
- Bij nieuwe aanplant worden bij voorkeur streekeigen (bijenvriendelijke) bomen / struiken / planten / bloemen, alsook najaarsbloeiers geselecteerd.
- Bij de (her)aanleg door van nieuwe groenstroken wordt de nodige informatie/expertise en ondersteuning van Natuurpunt/Vogelwerkgroep/Amfibieënwerkgroep (= Hyla)/Bijenwerkgroep gevraagd
- De gemeente helpt bij het detecteren en bestrijden van de Aziatische hoornaar.
- De gemeente betreft Natuurpunt bij alle (restauratie)werken op Transfo, om de populatie **vleermuizen** (7 soorten) in stand te houden. De Transfo-site is immers een hot spot van vleermuizen, We zetten in op het behoud van de verschillende soorten.
- De gemeente blijft initiatieven ten gunste van de **boerenzwaluw, huiszwaluw en gierzwaluw** stimuleren en ondersteunen (bestaande kolonies beschermen/uitbreiden), evt buurbewoners sensibiliseren en voorziet een subsidie voor beschermingsmaatregelen conform het GNOP. De Transfo-site biedt ook voor zwaluwen kansen voor extra maatregelen.
- Natuurpunt neemt zelf initiatieven om de leefbaarheid van zwaluwen te verbeteren in Zwevegem en levert de expertise voor het plaatsen van nestkasten/kunstnesten en plaatsaanduiding.
- De gemeente ondersteunt en geeft bijkomende subsidiëring voor akkervogelbeplanting/-inzaai en informeert de landbouwers.
- De gemeente organiseert voor de landbouwers, eventueel samen met de beroepsorganisaties, provincie en de Vogelwerkgroep, minstens één informatiemoment over akkervogelranden en –percelen (trioranden, luzernevelden, leeuwerikvakken, ...). Er wordt gezorgd voor extra stimulansen om landbouwers te motiveren acties te ondernemen ten gunste van akkervogelpopulaties, met de bedoeling om de akkervogelranden/-velden te laten uitbreiden.

- De gemeente ondersteunt de diversiteit van de geschikte zaadmengsels voor soorten zaaddragende groenbemesters (bv. Tubinger-mengsel; zwarte haver; bladrammenas, ...)
- De gemeente ondersteunt biologische alternatieven voor het bestrijden van de buxusmot of nog beter, moedigt andere inheemse alternatieve plantsoorten aan om de biodiversiteit te verhogen.

2. Soortenbescherming promoten

- Via gemeentelijke kanalen zoals het Infopunt, het Klimaatfestival en de website wordt de bevolking geïnformeerd en gesensibiliseerd omtrent het belang van bijen, vogels en amfibieën, heel in het bijzonder de steenuil, de huiszwaluw, boerenzwaluw, gierzwaluw, akkervogels, vleermuizen, pad en kamsalamander.

3. Aanplanten en beheren K.L.E.'s

- De gemeente doet zelf actief aanplantingen en beheert de eigen KLE's in het landschap. De gemeente streeft naar jaarlijks 5 à 10 aan te planten knotbomen in het buitengebied. Natuurpunt adviseert inzake locaties.
- De gemeente engageert zich om mee te werken aan een eventuele bosaanplant in het kader van de mogelijke uitbouw van de tuin van De Windroos alsook aan het initiatief aan de tuin van Adem en Eten.
- Natuurpunt plant en beheert knotbomen, hoogstambomen en hagen/heggen in de 25 ha natuurgebied dat zij beheert.
- De gemeente engageert zich om het bomenbestand uit te breiden en houdt rekening met de ecosysteemdiensten van bomen in dorpscentra en woonwijken (cfr. hitte-eilanden, luchtzuivering, opvang fijn stof, CO²-reductie, ...). Bomen zijn corridors voor natuur; waar mogelijk en waar de veiligheid het toelaat worden oude bomen gespaard.
- De gemeente probeert zo veel als mogelijk inheemse streekeigen bomen te selecteren. Aanplant van kleinfruit wordt hier en daar uitgevoerd (cfr. sneukelbosje of -haag).
- De gemeente zet zich in voor het verdubbelen van het bosareaal in Zwevegem (= 80 ha). In de huidige legislatuur is de doelstelling minimaal 20 ha nieuwe bossen te realiseren, en/of in eigen regie, en/of door private personen en/of in samenwerking met Natuurpunt.

4. Promoten van K.L.E.'s

- Via het gemeentelijk Infopunt en de website wordt de bevolking geïnformeerd/gesensibiliseerd omtrent het belang van knotbomen, hoogstambomen, hagen/heggen en K.L.E.'s in het landschap, op het openbaar domein en in private tuinen.
- De gemeente maakt maximaal promotie voor haar eigen subsidiereglement op K.L.E.'s en voor het provinciaal initiatief "Knotter zoekt knotboom".
- Het gemeentebestuur herzielt het KLE-reglement i.c. een uitbreiding met heggen en houtkanten
- Er wordt eveneens promotie gemaakt voor de jaarlijkse campagne "Maak het groener in Zuid-West-Vlaanderen", een verkoopactie van inheemse bomen, struiken en fruitbomen voor het ruime publiek om o.a. tuinen natuurvriendelijker in te richten. Natuurpunt (i.s.m. Velt) zorgt voor de volledige organisatie van deze campagne en staat in voor de afhaling en afhaalpunten.
- De gemeentelijk K.L.E.-subsidie op hoogstambomen (knotbomen, vrij groeiende bomen en fruitbomen) bij aanleg en onderhoud blijft behouden en wordt uitgebreid.
- Natuurpunt zet zich actief in voor de realisatie en het beheer van K.L.E.'s in Zwevegem.
- Heggen en houtkanten worden ook opgenomen in het gemeentelijk KLE-subsidiereglement.

B. Acties m.b.t. biotopen

5. Europees Habitatrichtlijngebied De Vaarttaluds en VEN-gebied

- De gemeente zal zich actief inzetten om het Europees Habitatgebied (met Europese Natuurdoelen = END) (BRV 2014) en het VEN-gebied De Vaarttaluds en omgeving te helpen realiseren door alle actoren (landbouwers, grondeigenaars, Natuurpunt, ANB) aan te sporen de nodige inspanningen te leveren om de taakstellingen van de Habitatrichtlijn te halen.
- Natuurpunt zal zijn gebieden in het Habitatgebied beheren om de END te bereiken en zal de nodige aankopen van nieuwe percelen in het Habitatgebied realiseren. De gemeente heeft voor dit laatste een bemiddelings- en (financiële) ondersteuningsfunctie.
- De gemeente engageert zich om versnippering van natuurgebieden tegen te gaan en ontsnippering te stimuleren bv. met in de eerste plaats het Habitat-gebied te beschermen.
- De gemeente en Natuurpunt zullen er naar streven om alle mogelijke maatregelen te nemen om van het natuurkerngebied Vaarttaluds-Braebos-Orveytbos-Mortagnebos een lokaal stiltegebied te maken.
- De gemeente maakt werk van de uitvoering van de provinciale "Geïntegreerde visie voor het Kanaal Bossuit-Kortrijk" (maart 2011), o.a. de inrichting van het gebied tussen Banhout en het kanaal.
- In het buitengebied wordt maximaal ingezet op dimbare straatverlichting teneinde nachtelijke fauna en flora voldoende ontwikkelingskansen te bieden: vleermuizen, uilen, ... Op bepaalde plaatsen wordt specifieke verlichting gebruikt die bv. vleermuizen niet verstoort. Er wordt onderzocht waar er plaatselijk en periodiek openbare verlichting kan gedoofd worden in kader van soortenbescherming. Overbodige verlichting wordt gesupprimeerd.
- Bij de verdere realisatie en restauratie van de Transfo-site wordt maximaal ingezet op stedelijke en industriële biodiversiteit. Natuurpunt biedt hierbij de nodige expertise.

6. Exotenbestrijding

- De gemeente Zwevegem zet zich in om met samenwerking tussen provincie – Vlaams Gewest – ANB – De Vlaamse Waterweg exoten te bestrijden. De gemeente start een gemeentelijk meldpunt op voor exoten en zorgt voor sensibilisering en info aan zijn bewoners. (zoals muskusratten, Japanse duizendknoop, reuzenbereklaauw, ...).
- Natuurpunt onderneemt eigen acties ter voorkoming en bestrijding van exotische flora en fauna in natuurgebieden die ze zelf beheert i.s.m. de eigenaars.

7. Nulgebruik op bestrijdingsmiddelen

- De gemeente beheert de wegbermen conform het eigen vigerende gemeentelijke Bermbeheersplan (oktober 1998).
- De gemeente promoot i.s.m. de V.M.M. de reductie en het nulgebruik van bestrijdingsmiddelen op particuliere terreinen en tuinen.
- De gemeente respecteert de wetgeving op het gebruik van bestrijdingsmiddelen op openbare verhardingen, in openbare groenzones en op openbare terreinen beheerd door O.C.M.W., verenigingen en schoolgemeenschappen, conform de richtlijnen van de V.M.M ter zake.

- De gemeente ziet er mede op toe dat de particulieren en landbouwers de wegbermen niet spuiten met herbiciden conform de wettelijke regeling ter zake. De gemeente zal binnen haar bevoegdheden bijdragen tot de nodige handhaving door de bevoegde overheden.
- Natuurpunt beheert al de natuurgebieden op een ecologische manier, zonder gebruik te maken van bestrijdingsmiddelen.
- Al het mogelijke wordt gedaan om de grasbermen langs de Sluislaan ter hoogte van het Habitatgebied terug in hun oorspronkelijke staat te herstellen; die bermen worden als zeer waardevol omschreven in het "Bermbeheersplan Gemeente Zwevegem, oktober 1998).

8. Ecologisch beheer van tuinen en parken

- De gemeente promoot de aanleg en het beheer van particuliere tuinen bij de Zwevegense bevolking. Daarbij wordt aandacht gegeven aan ecologische aanleg- en beheerprincipes.
- De gemeente stimuleert het extensief particulier tuinbeheer.
- Bij nieuwe verkavelingen worden doorgangen voor dieren (bv. egels, ...) voorzien tussen tuinen bv. hagen i.p.v. draad. Bij nieuwe verkavelingen wordt de aanleg van gemeenschappelijke extensief beheerde tuinen voorzien.
- De gemeente past deze ecologische principes maximaal toe in eigen groen- en natuurgebieden en plantsoenen. Waar maatschappelijk verantwoord en ecologisch waardevoller wordt gekozen voor extensief beheer (= is ook veel minder arbeidsintensief en goedkoper).
- De eigen gemeentelijke volkstuin-buurttuin Het Tuinspoor (Blokkestraat) wordt verder beheerd en gepromoot volgens de ecologische tuinbouwprincipes.
- Natuurpunt onderneemt acties in de eigen gebieden m.b.t. ecologische groenaanleg en het alternatief tuin- en groenbeheer.

C. Acties m.b.t. water

9. Poelen en wateringen

- De gemeente zet een specifiek gerichte campagne op om bijkomende poelen op haar grondgebied te laten aanleggen. Extra aandacht wordt voorzien voor poelen in de buurt van poelen waar nu al de kamsalamander aanwezig is.
- Via het gemeentelijk Infopunt en de website wordt de bevolking geïnformeerd, gesensibiliseerd, gestimuleerd omtrent het belang van poelen, vijvers en beken in het landschap.
- De gemeentelijke K.L.E.-subsidie voor aanleg en onderhoud van waterpoelen blijft behouden.
- De gemeente beheert en ziet toe op de reglementering in verband met het onderhoud van de eigen waterlopen en wateringen op ecologische wijze i.s.m. het Provinciebestuur.
- Natuurpunt engageert zich om waar mogelijk en wenselijk poelen aan te leggen teneinde de doelsoort 'kamsalamander' meer kansen te geven.

D. Acties m.b.t. financiële ondersteuning van burgers en natuurverenigingen

10. Financiële ondersteuning

- De gemeente behoudt, volgens de beschikbare middelen, het reglement op de subsidies voor aanleg en/of beheer van K.L.E.'s aan landbouwers, particulieren en aan natuurverenigingen en evalueert het huidige K.L.E.-subsidierglement om desgevallend aanpassingen en/of aanvullingen aan te brengen. De uitbreiding van hagen en heggen wordt opgenomen in het subsidierglement.
- Subsidies worden voorzien voor landbouwers bij aanleg van ecologisch waardevolle en biodiverse akkerranden .
- Gemeente zet zich in om samen met andere gemeenten en provincie het Stadlandschap Leie en Schelde opnieuw op te starten, om de biodiversiteit in het landschap verder te ontwikkelen.
- Het gemeentebestuur voorziet, op basis van concrete afspraken, financiële steun aan natuurverenigingen zoals Natuurpunt i.f.v. aankoop, aanleg en beheer van terreinen en algemene werking.
- Een nieuw aankoopsubsidierglement wordt opgesteld zodat Natuurpunt samen met de gemeente meer natuur en bos kan realiseren. Een gevoelige verhoging van aankoopsubsidies wordt daarom voorzien in het meerjarig beleidsplan.
- Natuurpunt en alle andere natuurverenigingen of private personen gebruiken de financiële middelen van de gemeente voor het vooropgestelde doel.
- De gemeente werkt de website bij wat betreft educatief materiaal dat uitgeleend kan worden i.v.m. 'op ontdekking in de natuur'.